

Түлөөнэй нэрэ

Дүрим

- Алибаа юумэ, шанар, тоо, үйлэ сэхэ нэрлэнгүй заажа, тэдэнэй орондо хэрэглэгдэдэг үгэнүүдые түлөөнэй нэрэ гэдэг.
- Түлөөнэй нэрэ ямар хэлэлгын хубиин түлөө хэрэглэгдэнэб, тэрэнэйнгээ асуудалда харюусадаг.

Түлөөнэй нэрын удхаараа илгарал

- Би, ши, тэрэ - тус үгэнүүд ямар нэгэн нюур заана, тиихэдээ **нюурай түлөөнэй нэрэнүүд** болоно.
- 1-дэхи нюурай - би, бидэ, бидэнэр;
- 2-дохи нюурай - ши, та, таанар;
- 3-дахи нюурай - тэрэ, тэдэ, тэдэнэр.

Би

Ши

Тэрэ

Тэрэ

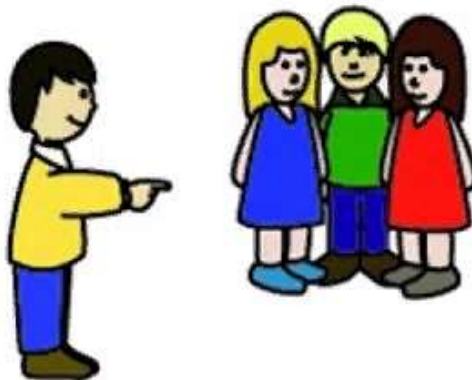
Тэрэ

Бидэ/Бидэнэр

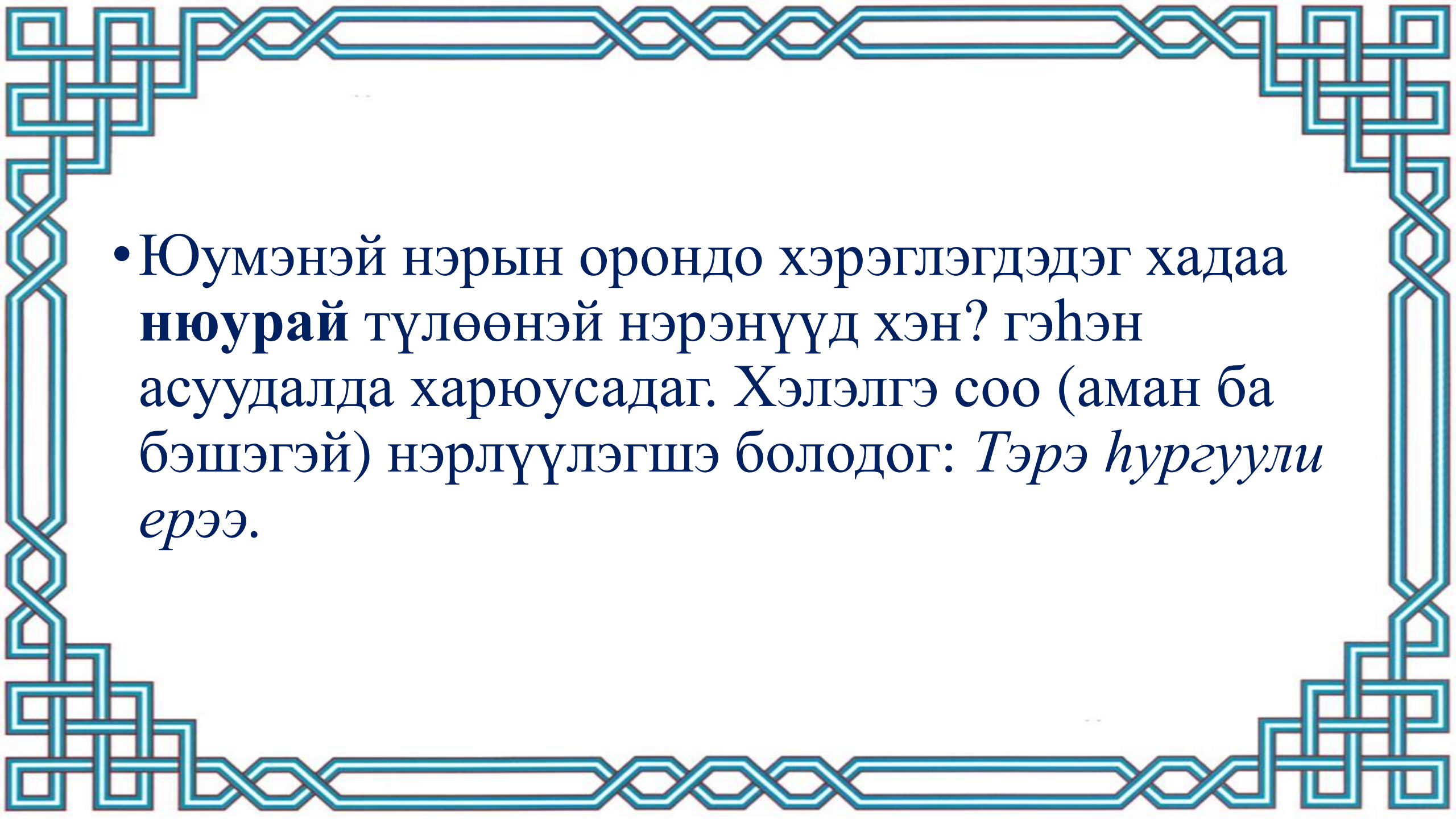

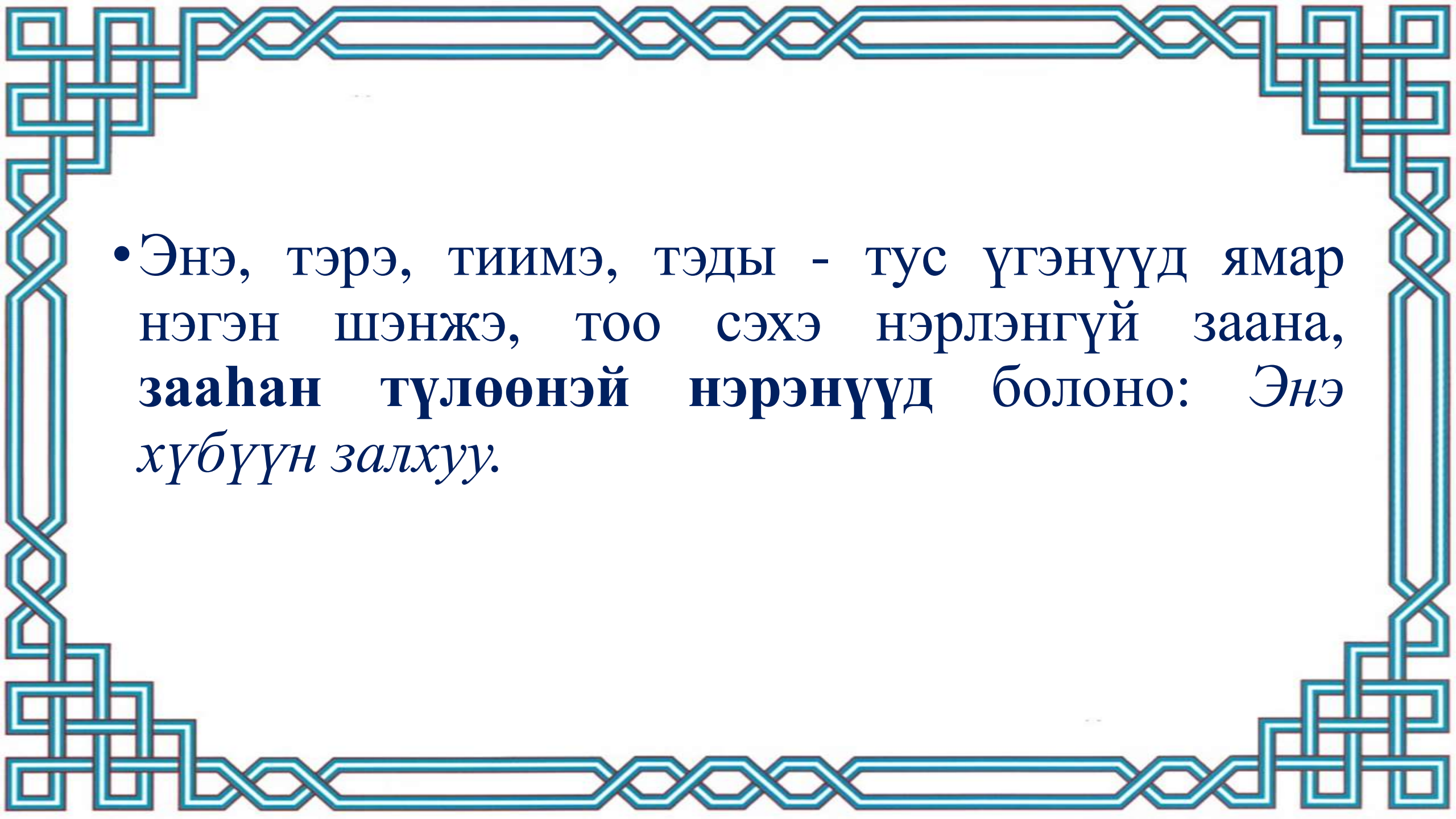
Тэдэ

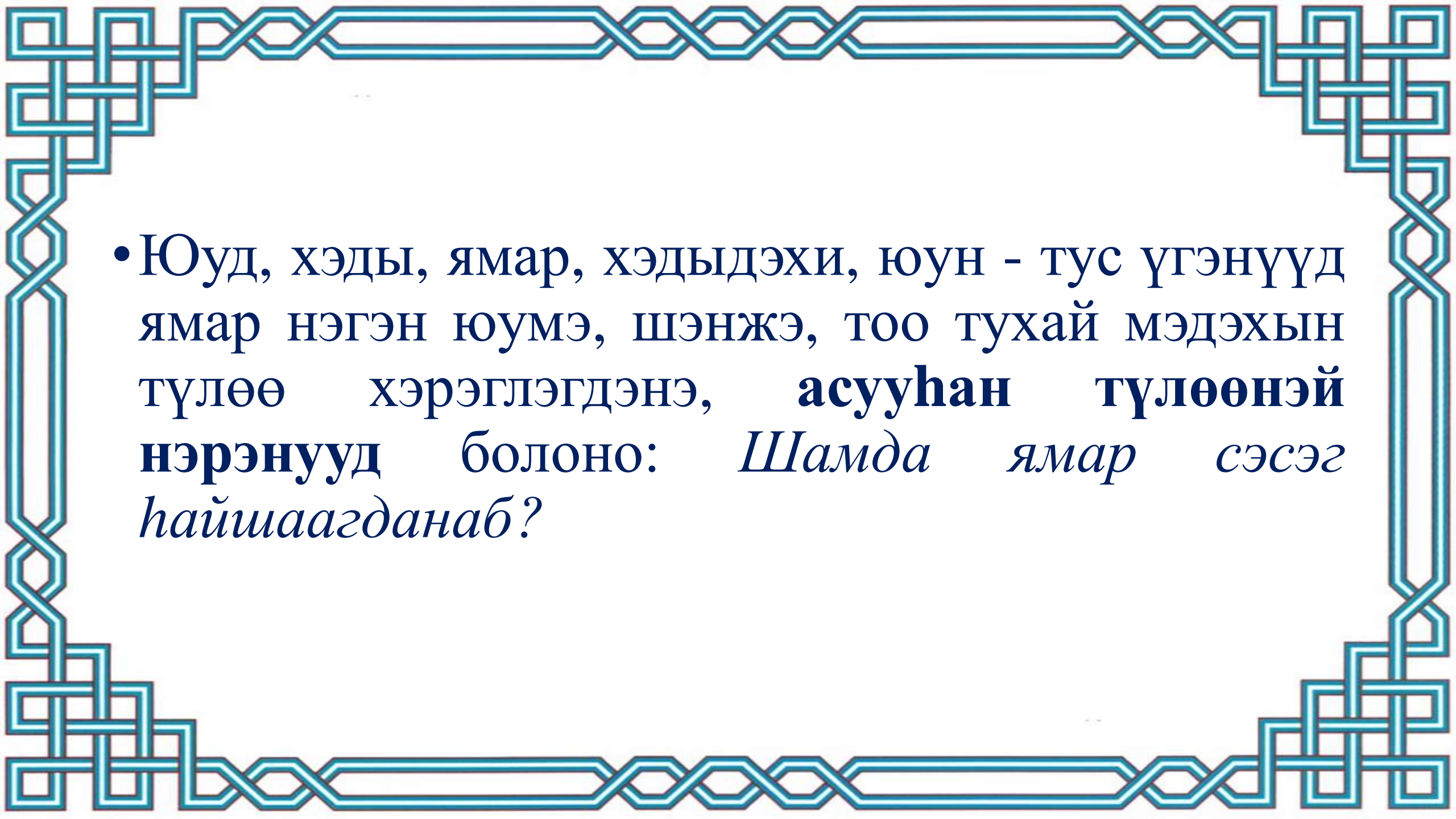

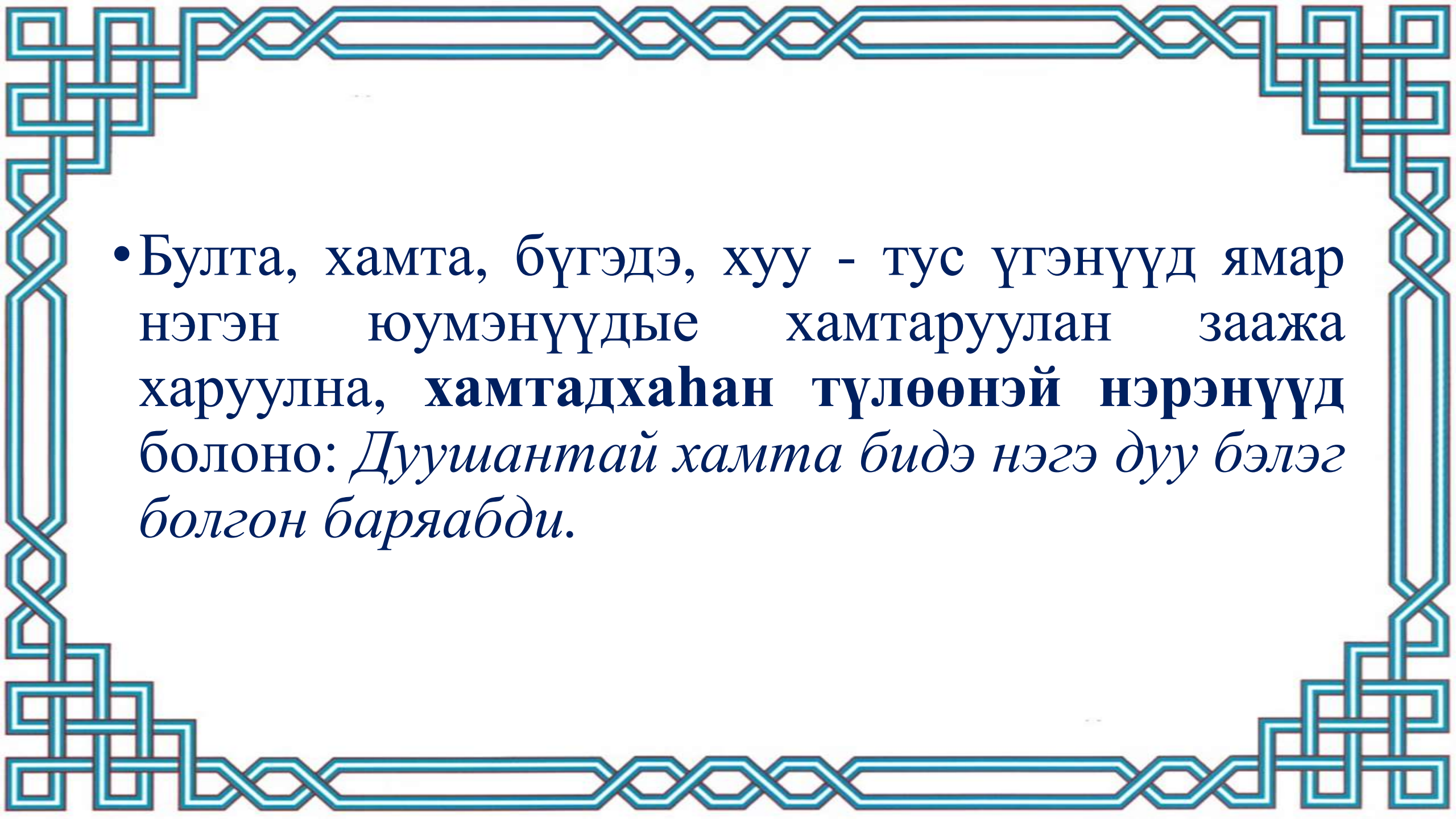
Тэдэнэр

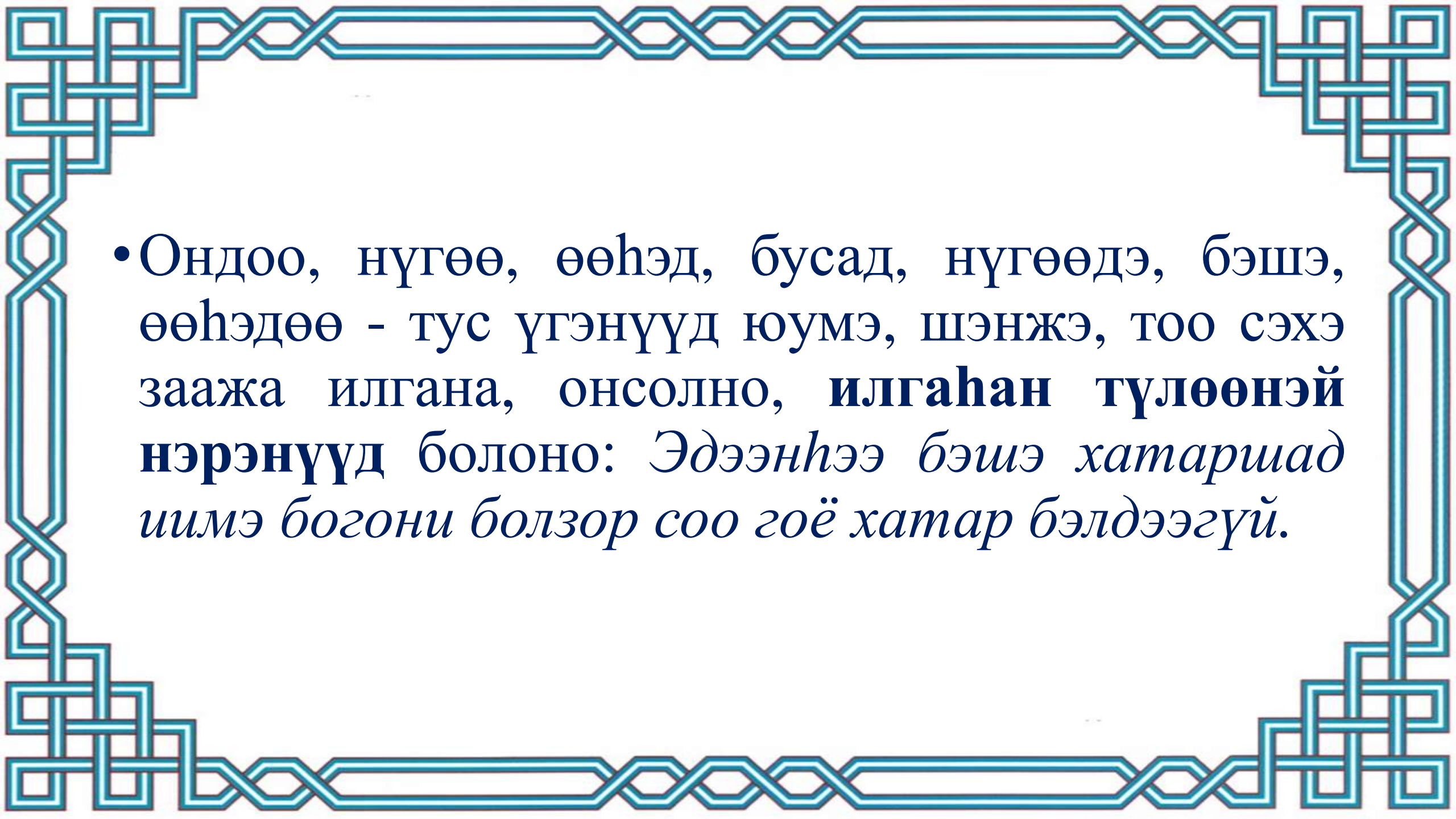

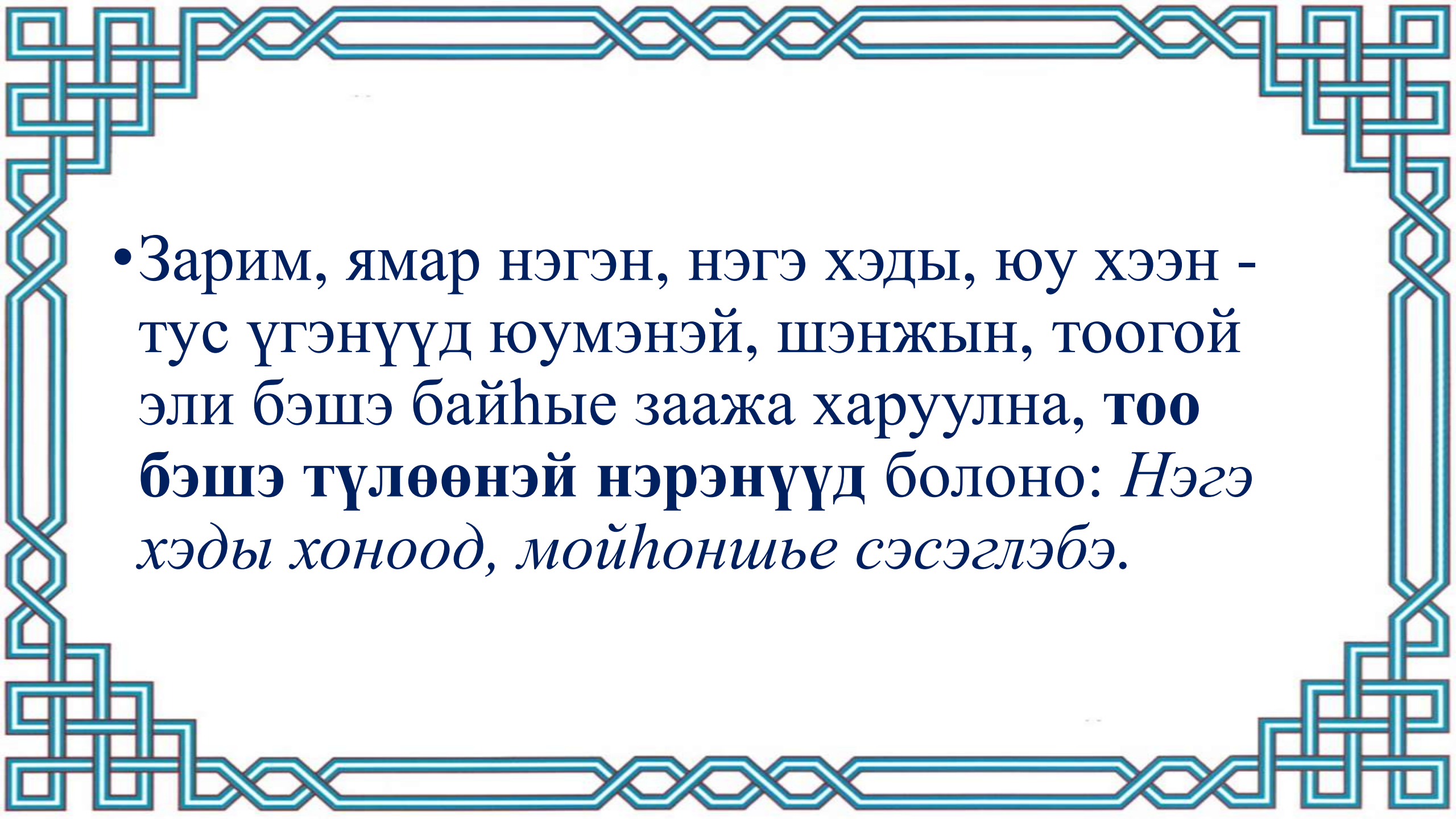
-
- Юумэнэй нэрын орондо хэрэглэгдэдэг хадаа **нюурай** түлөөнэй нэрэнүүд хэн? гэхэн асуудалда харюусадаг. Хэлэлгэ соо (аман ба бэшэгэй) нэрлүүлэгшэ болодог: *Тэрэ хургуули ерээ.*

-
- Энэ, тэрэ, тиимэ, тэды - тус үгэнүүд ямар нэгэн шэнжэ, тоо сэхэ нэрлэнгүй заана, **зааһан түлөөнэй нэрэнүүд** болоно: *Энэ хүбүүн залхуу.*

-
- Юуд, хэды, ямар, хэдыдэхи, юун - тус үгэнүүд ямар нэгэн юумэ, шэнжэ, тоо тухай мэдэхын түлөө хэрэглэгдэнэ, **асууһан түлөөнэй нэрэнууд** болоно: *Шамда ямар сэсэг найшаагданаб?*

-
- Булта, хамта, бүгэдэ, хуу - тус үгэнүүд ямар нэгэн юумэнүүдые хамтаруулан заажа харуулна, **хамтадхаһан түлөөнэй нэрэнүүд** болоно: *Дуушантай хамта бидэ нэгэ дуу бэлэг болгон баряабди.*

-
- Ондоо, нүгөө, өөһэд, бусад, нүгөөдэ, бэшэ, өөһэдөө - тус үгэнүүд юумэ, шэнжэ, тоо сэхэ заажа илгана, онсолно, **илгаһан түлөөнэй нэрэнүүд** болоно: *Эдээнһээ бэшэ хатаршад иимэ богони болзор соо гоё хатар бэлдээгүй.*

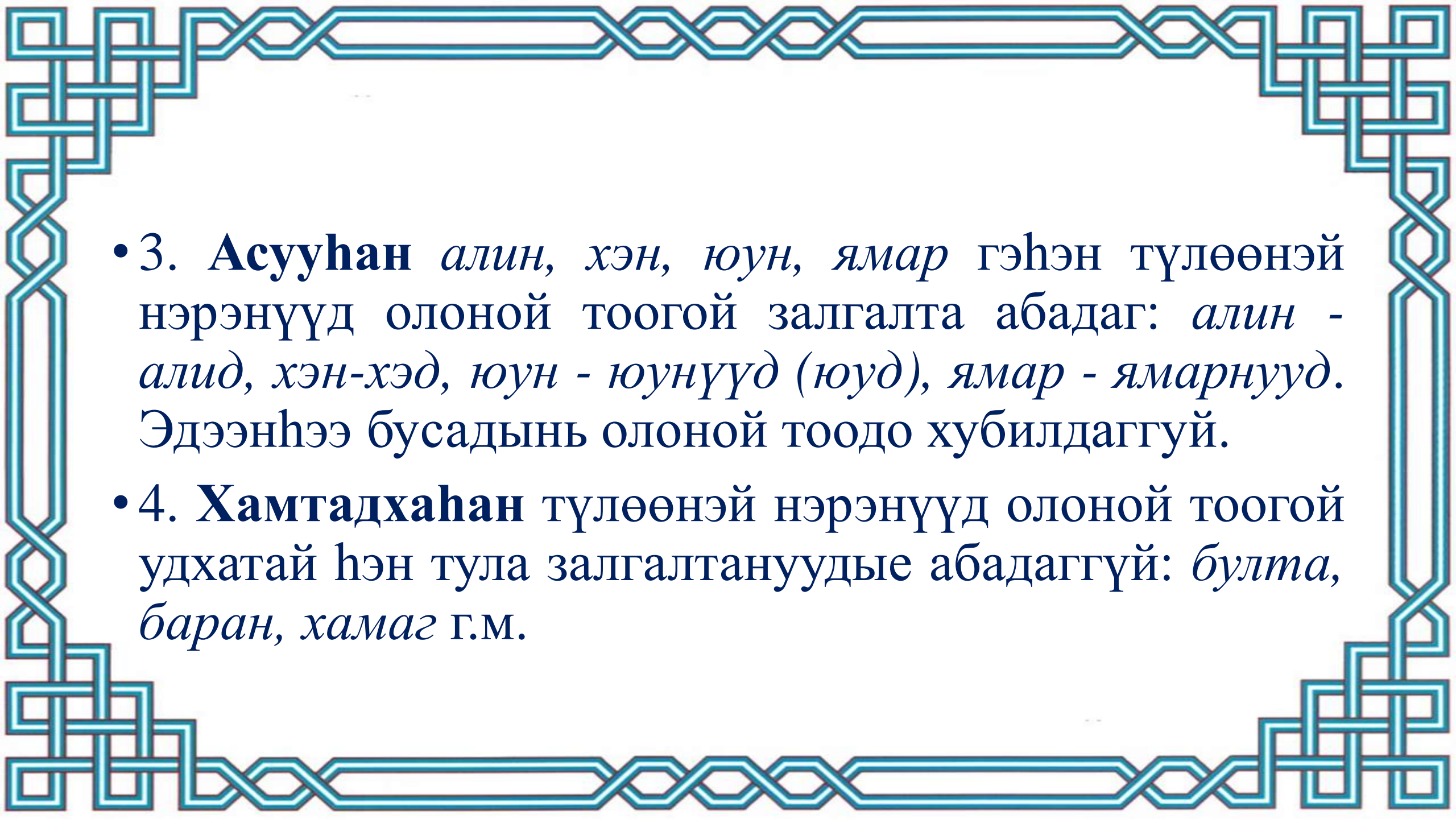
-
- Зарим, ямар нэгэн, нэгэ хэды, юу хээн - тус үгэнүүд юумэнэй, шэнжын, тоогой эли бэшэ байһые заажа харуулна, **тоо бэшэ түлөөнэй нэрэнүүд** болоно: *Нэгэ хэды хоноод, мойһоншье сэсэглэбэ.*

Түлөөнэй нэрэнүүдэй удхаараа илгарал

Нюурай	Нэгэдэхи нюурай – <i>би, бидэ, бидэнэр</i> Хоёрдохи нюурай – <i>ши, та, таанар</i> Гурбадахи нюурай – <i>тэрэ, тэдэ, тэдэнэр</i>
Зааһан	<i>Энэ, эдэ, эдэнэр, тэрэ, тэдэ, шимэ, тиимэ, эды, тэдэ, тус, туд г.м.</i>
Асууһан	<i>Хэн, юун, юуд, ямар, али, хэды, хэдэн, хэдыдэхи, хэдылээд г.м.</i>
Хамтадхаһан	<i>Булта, бүгэдэ, баран, бүхы, бүхэн, хамта, хуу г.м.</i>
Илгаһан	<i>Бэшэ, бусад, ондоо, нүгөө, нүгөөдэ, өөрөө, өөһэд, өөһэдөө г.м.</i>
Тодо бэшэ	<i>Хэн нэгэн, юун нэгэн, ямар нэгэн, али нэгэн, нэгэ хэды, нэгэ хэдэн, юу хээн, алибаа, зарим г.м.</i>

Түлөөнэй нэрын олоной тоо

- 1. **Нюурай** түлөөнэй нэрэнүүд тоодо хубилхадаа, **зариманиинь** ондоо һууритай болоодог: *би - бида, маанад, ши - та, таанар, нүгөө зариманиинь -нар, нэр, -нор* гэжэ олоной тоогой залгалта абадаг: *та - таанар, бидэ - бидэнэр.*
- 2. **Зааһан, тодо бэшэ, илгаһан** *иима, тиимэ, зарим, энэ, тэрэ, нүгөөдэ* гэхэн түлөөнэй нэрэнүүд олоной тоодо хубилдаг: *энэ - эдэ, эдэнэр; тэрэ - тэдэ; иимэ - иимэнүүд; тиимэ - тиимэнүүд; нүгөөдэ – нүгөөдэнүүд; зарим заримууд.* Эдээнһээ бэшэ үгэнүүд тоодо хубилдаггүй.

-
- 3. **Асууһан** *алин, хэн, юун, ямар* гэхэн түлөөнэй нэрэнүүд олоной тоогой залгалта абадаг: *алин - алид, хэн-хэд, юун - юунүүд (юуд), ямар - ямарнууд*. Эдээнһээ бусадын олоной тоодо хубилдаггүй.
 - 4. **Хамтадхаһан** түлөөнэй нэрэнүүд олоной тоогой удхатай һэн тула залгалтануудые абадаггүй: *булта, баран, хамаг* Г.М.